

TIBBİ SEKRETERLİKTE MESLEKİ ETİK

Yrd. Doç. Dr. Perihan ŞENEL TEKİN

Etik Kodlar

- Etik kodlar, bir grup ya da topluluğun ortak deęerlerini gösterir.
- Benimsenen ortak değerler grubunun ilgi alanlarına yönelik olarak üyelerine yetki verir ya da davranışlarını onaylar.
- Günümüzde gerek çeşitli etkinlik gruplarında (bilim gibi) ya da uğraş gruplarında (tıp gibi) etik kodlar yaygın biçimde kullanılmaktadır.

- Kodların kurallar, ilkeler ve standartlardan oluştuklarını söyleyebilsek de çok zaman kapsamlarında ilgili kişilerin nasıl karakterde olmaları gerektiğine ilişkin tespitler de bulunur.
- Bu şekilde kodlarda sıkça karşılaşılan unsurlardan biri, sorumlu kişinin erdem sahibi olması şeklindedir.
- Örneđin bazı etik kodlar doğruluk, dürüstlük, güvenilirlik, adil olma gibi karakter özelliklerine atıfta bulunur.

- Burada değinmemiz gereken bir başka konu yasalar ile kodlar arasındaki yaptırımlar yönünden ortaya çıkan ayrımdır.
- Yasal yükümlülüklerin temel özelliği dışsal cezai yaptırımlar içermesidir.
- Oysa bazı durumlar dışında ilkesel düzeydeki etik kodların dış bir yaptırım gücü olmadıkları kabul edilir.

- Bir etik kod ile belli bir konudaki yükümlülüğün tespit edilmiş olması ilgili kişide “manevi” etkiyle içsel yaptırım gücüne dönüşür.
- Etik bir yükümlülüğe uymamak kişinin kendisini kötü hissetmesine neden olabilir ya da grup tarafından çeşitli biçimlerde değerlendirilebilir; ancak yasaya uymamak kişiyi hapse götürür.

- Etik kodların varlığı için gösterilebilecek en iyi örnek alanlardan biri tıp uğraşdır.
- Bu alanda Hipokrat Andı bilinen en eski etik kodlardan biridir. Günümüzde bazı tıp uygulamalarına yönelik etik kodların kullanımı da her geçen gün yaygınlaşmaktadır.
- Organ aktarımları, genetik çalışmalar, yapay dölleme, yaşam destekleme sistemleri gibi konularda kod niteliğinde metinler bulunmaktadır.

- Yine bunların yanında hasta hakları, tıp eğitimi ve sağlık bakım-hizmetlerinde uyulması gereken ilke ve kurallar da benzer yazılı metinler şekline getirilmektedir.
- Etik kod niteliği taşıyan Dünya Tabipler Birliği'nin çeşitli tıp ve sağlık konularındaki bildirgeleri bu konuda iyi bilinen uluslar arası örneklerdendir.
- Ülkemizdeki Deontoloji Tüzüğü ya da Türk Tabipler Birliği'nin Hekimlik Meslek Etiği Kuralları da örnek olarak gösterilebilecek bir etik kodlardan biridir.

- Hukuki yasalar kişileri “zorunlu” kılar, etik kodlar ise “gereklilik” olarak şekillenir.
- Kişi bir etik kodu kendine rehber alarak olaylar karşısında “gerekliliğine” inandığı tutum ve davranışları gösterebilir.
- Yasa ile etik kodlar arasındaki bu ayrımlara karşın konu alanına göre kimi etik kodlar kendine özgü yaptırım kanalları geliştirmekte ve biyoetik konularında olduğu gibi bir yasal düzenleme haline gelebilmekte ya da bir meslek alanında olduğu gibi disiplin yaptırım aracı haline de gelebilmektedir.

- Bir etkinlik ya da uğraş grubuna ait etik kod, üyelerinin neden olabileceği bireysel otoritenin önlenmesine yardım ederken grup içerisinde belli bir disiplin ortamı yaratır.
- Ancak bu durum tutum ve davranışlar üzerine grup üyesinin yetkinliğini tamamen yok etmek olarak anlaşılmalıdır.